

végzett a templom (2805 hrsz.) K-i külső oldalán. A feltárás oka, hogy a templom dréncsővezéséhez kapcsolódó előzetes régészeti megfigyelés során korábbi falmaradványokra bukkantunk.

Három szondázó szelvényt nyitottunk a félkörívben futó faragott kőből és téglából rakott, belül boltozott falöv kutatására és egyet a mai templom alól éppen kinyúló törtköves hosszanti falszakasz vizsgálatára. A félköríves falról kiderült, hogy egy barokk kori (feltehetőleg 1771-es és 1786-os építkezésekhez köthető) kereszthajós templom K-i oldalszentélye, amelynek két építési fázisát lehetett elkülöníteni. A történeti, levéltári források kutatása során valószínűsíthetjük, hogy ez a félköríves forma soha nem épült meg ebben a formában – az építkezések abbamaradtak és a területet feltöltötték. Megfogtuk az építéshez kapcsolható járósínteket és a belső szintet is. A feltárt falszakasz korabeli felmenő, vakolt fala 145 cm-en volt kibontható. Az ásatás során kutattuk ennek az alapozását is, melyet további 160 cm mélységben értünk el a bolygatlan agyagos altalajban. A szentély belsejében egy korábbi temetkezést találtunk, amelyet a fal építése során elváltak. Itt nem volt a barokk kori szakaszhoz kapcsolható kialakított padlószint, ami további bizonyítékként szolgálhat, hogy ezt a formát soha nem vették használatba.

A negyedik szelvényben egy olyan törtköves falszakaszt vizsgáltunk, amelyre a barokk kori falak ráfedtek. Ennek tisztázása során kiderült, hogy egy korábbi templomfalszakasz, amelynek egy részét az alapozásáig visszabontották, hogy kialakíthassák a már leírt félköríves oldalszentélyt. További részleteit nem bontották vissza, hanem felhasználták és ráépítették a barokk templom főhajójának oldalfalát. Sajnos a 18. századi építkezések során a hozzá kapcsolható járósínteket elpusztították (valószínűleg szintsüllyesztés történt). Így a pontos korhatározásra ebben a szelvényben nem volt mód. A relatív kronológia alapján azonban a barokk kori templomnál korábbi, valószínűleg a középkori templom falszakaszával számolhatunk. Ebben a szelvényben egy további, gyermeksírt is találtunk, amely a középkori(?) templom falának visszabontása után, de a barokk építkezések előtt került a földbe. Ezenkívül további sírokkal is számolnunk kell, de azok már a középkori templom körüli temetkezés részei – erre utal a területen mindenhol tapasztalt szórvány csontokkal teli, többszörösen megforgatott sírföld jellegű betöltés.

A feltárt terület alapján a római katolikus templom teljes környezete régészeti lelőhelynek minősül, középkori és kora újkori, újkori templomperiódusokkal és templom körüli temetkezésekkel számolhatunk.

2009. június 15–16-án elvégeztük a műemlék katolikus templom főhajójának Ny-i oldalán lévő dréncsőárok régészeti kutatását is. Ennek vizsgálata azért vált szükségessé, mert a K-i oldalon feltárt félköríves oldalszentély szimmetrikusan ezen az oldalon is megtalálható és a kivitelezés árka keresztezi. Jelen kutatás során csak a beavatkozási szintekig és csak a dréncső árkában vizsgáltuk meg a rétegződéseket.

A K-i oldalhoz hasonlóan itt is feltártuk az oldalszentély falindítását, melynek a belső oldala önmaga bontási törmelékével volt kitöltve. A külső oldalai különböző rétegződést mutattak. Az É-i oldalon a mai felszín alatt 70 cm-rel egy fekete kormos égett réteget találtunk, tele bronz/réz olvadékokkal. Ezt a réteget esetleg az 1812-es tűzvészhez köthetjük, melynek során a tetőzet rézlemeze megolvadva lecsepegett. Ezen égésréteg fedte a főhajó alapozási árkának betöltését, amely a K-i oldalhoz képest már jóval magasabban jelentkezett. Az alapozási árok elvágta a templomkörüli temető sírföldjét, amelyből hasonlóan a többi területhez, sok másodlagos embercsont került elő. Mivel a kutatást egy mesterséges szinten, a beavatkozási szint alatt abbahagytuk, ezért (még) ép temetkezésre nem bukkantunk, azokat mélyebben sejtjük.

A szentélytől D-re egy a már az árokásáskor átvágott téglából kirakott újkori járósíntet azonosítottunk, alatta egy kora újkori égésréteggel. Ez utóbbi nincs kapcsolatban az É-i részen leírt réteggel, attól korábbinak tartjuk. Alatta itt is a középkori/kora újkori temető sírföldje jelentkezett.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

457. Sávoly határa

(Somogy megye) B, LT, Ró, Kk

A Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2009 nyarán régészeti kutatásokat végzett Sávoly D-i részén, a Balatonring építéséhez kapcsolódó szennyvízvezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Belterület déli pereme (KÖH 43067): Július 7–10. között a 09/17 hrsz. ingatlanon, 263 m² nagyságú területen kutattunk. A régészeti lelőhely a Somogyi dombság ÉNy-i részén, a Kis-Balaton közelében fekszik. A 2 m széles nyomvonalban 1 régészeti objektumot tártunk fel, mely a leletanyag alapján késő középkori.

Malom-árok partja I. (KÖH 43060): Július 7–10. között dolgoztunk a lelőhelyen. A feltárt terület 125 m², a 20 m-en kívüli feltárt terület 201 m². A nyomvonalban 2 régészeti objektumot tártunk fel, melyek a leletanyag alapján római és középkorinak feltételezhetők.

Szennyvíztelep (KÖH 43067): Június 9–18. között próbafeltárást végeztünk a 09/16 hrsz. ingatlanon, alacsony fekvésű, mocsaras területen. A régészeti szakfelügyelet során az altalajig leszedett felszínen 8 sötét betöltésű „objektumfoltot” azonosítottunk. A 2476 m²-nyi szennyvíztelep területén kutatóárokot nem húztunk. A megmaradt részeket lehumuszoltattuk az altalajig, a kutatott 371 m²-en két régészeti objektum került elő. A belőlük előkerült kerámiaanyag alapján a késő bronzkori és kelta La Tène D időszak feltételezhető.

A leletek a KÖSZ pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságára kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Gutay Mónika régész, Bodródi Miklós, Drávavölgyi Péter, Nagy Norbert, Préselt Ferenc Tamás,

Zsubori István technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft végezte.

KIS ATTILA

458. Segesd, Felsővárosi-földek (KÖH 68983)

(Somogy megye) Á, Kk

2009 májusában a 68. sz. főút tervezett burkolat-megerősítéséhez kapcsolódóan terepbejárást végeztünk az út 7 szakaszán. Segesd, Böhönye, Szenyér, Nemeskisfalud, Mesztegnyő, Marcali-Bize, Kéthely és Balatonújlak határában, összesen 19 km hosszúságban bejártuk a vizsgált nyomvonalszakaszok mindkét oldalát. A terepbejárás során összesen 18 régészeti lelőhelyet azonosítottunk, ebből 8 volt korábbról ismert

A hosszú nyomvonalszakaszok vizsgálata során egyértelműen látható, hogy ezen a területen lelőhelyek túlnyomó többségének elhelyezkedése a vízfolyásokhoz köthető, régészeti szempontból a Segesdi-Rinya, a Sári-csatorna és a Balatonújlaki-vízfolyás melléke volt elsősorban frekventált.

Segesd határának É-i részén, a vár alatt, attól É-ra egy kis vízfolyás É-i oldalán nagy kiterjedésű, Árpád-kortól a késő középkorig terjedő település (a középkori Segesd) intenzív felszíni nyomait azonosítottuk.

STIBRÁNYI MÁTÉ

459. Siklós, Baross G. utca, várfürdő (KÖH 52945)

(Baranya megye) U, B, Kö

Az egykori siklói strand területére tervezett termálfürdő és hotel beruházásához kapcsolódóan 2008. december 9. és 2009. március 7. között a feltételezhető régészeti érintettség miatt próbafeltárást végeztünk a 1002 hrsz. ingatlanon. A feltárt 1143 m²-en 9 kutatóárokkaal elsősorban a létesítendő épület területét kutattuk. Minden kutatóárokban számos régészeti jelenséget tapasztaltunk, egyértelműen megállapítottuk, hogy a strand teljes területe régészeti lelőhely, melyen két különböző korszak jelenségei találhatók. A neolitikus lengyeli kultúra települése nagy kiterjedésű, a strand területétől D-re és Ny-ra is folytatódik, a középkori falu azonban inkább a strand területének közepén koncentrálódik, így valószínű, hogy a nagymedence építésével ennek nagy része korábban elpusztult. A középkori lelőhely a nagymedence K-i oldalán húzott kutatóárkok jelenségei alapján a régi malom – a később építendő hotel épületének – területén is folytatódik. A középkori település objektumai a mai terepszinttől mérve kb. 20–30 cm mélységben, már a humuszban intenzíven jelentkeztek.

A 2009. július 13–30. között végzett második feltárási szakaszban a külső gyermek- és tanmedence, a melegvizes medence, a büfésor, valamint a jacuzzi területén dolgoztunk. A lehumuszolt terület nagysága 1519 m², ebből régészeti objektumokkal fedett 1519 m² volt.

Újabb 98 régészeti objektum került elő, melyek nagy része ezúttal is a neolitikumra datálható. Az ásatás újabb szakaszának két fontos eredménye emelhető ki. Egyrészt a külső medencék területének D-i részén arányában több középkori objektum került elő, ezért feltételezzük, hogy a középkori falu további részletei kerülhetnek majd elő a később feltárandó járdák és utak területén.

A másik fontos és szembetűnő változás, hogy a strand D-i határának közelében a bronzkor is markánsabban megjelent. A korábban feltárttal megegyező típusú urnasír mellett néhány hulladékgyűjtő, egy földbe mélyített ház és egy kút is jelzi ezt az időszakot. A bronzkori ház érdekessége, hogy döngölt padlójának egy részlete is megmaradt. A leglátványosabb eredményt azonban a kút feltárása hozta. Az objektumban 3,5 m-es mélységben jelentkezett az egykori faszerkezet foltja. Ez a szint megegyezett a Dráva egykori árterületét jelző homokos réteg kezdetével, ezért lefelé haladva egyre gyorsabban szivárgott be a talajvíz. A faszerkezet nyomainak tisztázását, majd a finomabb bontást követően rajzolódott ki az a szabálytalan alakú, nagyon jó állapotban megmaradt kivájt fatörzs, amelyet használói a kút béléséeként egykor behelyeztek. A kút rendkívül stabil kialakítású volt, kézi erővel tudtuk teljes mélységéig (420 cm a nyesett felszíntől) feltárni. A fatörzs-szerkezetet a benne levő homok eltávolítását követően részletekben emeltük ki.

A 2009. november 9–26. között végzett harmadik feltárási szakasz a később kialakítandó utak és járdafelületek területét érintette. A lehumuszolt terület 670 m², ebből régészeti objektumokkal fedett 670 m² volt. Újabb 104 régészeti objektum, és 268 stratigráfiai egység került elő. A korábbi feltárásokkal ellentétben ezúttal az objektumok nagy része középkori. A most már szinte az egész strand területét érintő feltárási-sorozat szempontjából ez azért tekinthető fontos eredménynek, mert a korábbi objektumszóródások alapján a középkori település magját a strand nagymedencéjének a területére és attól DNy-ra valószínűsítettük. A most feltárt földbe mélyített veremház, ill. 2 vagy 3 másik cölöpszerkezetes építmény és az azokhoz kapcsolódó hulladékgyűjtő gödrök ezt a feltételezésünket erősítették meg.

A strand 1960-as évekbeli építése során a középkori falu nagy része minden bizonnyal elpusztult. Mivel a korábbi feltárások során ebből a korszakból csak mozaikszerű információkhoz juthattunk, a megelőző feltárásnak ez a 3. szakasza nyújtja a legátfogóbb képet az egykori falusias település szerkezetéről, az itt élők életmódjáról, használati tárgyaikról. Feltűnő változás a leletanyagban, hogy a korábban feltárt középkori objektumok szegényes leletei után ezúttal sok fémtöredék (vaskések, sarló, sarkantyú(?), ácsszögek, ruhaöv és szíjbújtató) került elő, és a kerámia között is megjelent a finomabb kidolgozású, festett edények töredéke.

Újabb, de ezúttal sokkal töredékesebb állapotban megmaradt bronzkori urnasírok is előkerültek, ezek közül kettő biztosan, míg két másik edénycsoport csak valószínűsíthetően szolgált temetkezési célul. Mivel